

EVET, BÖYLE DİYORUM

Bir gazetenin imzasız bir yazarı benim Nâsır Sosyalizmi üzerine son yazımı ele alarak iki gün arka arkaya bir jurnal döşenmiş. Benim ilk tepkim hiç tınmamak oldu. Yirmi yılı aşkın bir zamandan beri bu çeşit saldırılara ve jurnalcılıklara alıştım artık. Ama sonra düşündüm ki arada geçen zaman içinde beni yazılarımdan tanımayan genç bir kuşak yetişti. Sonra bizde hemen savunmaya geçmek âdet olduğundan belki “Vatan”daki yazılarımı izlemiş olan genç okurlar benim susuşuma bir mânâ verebilecekler, daha da kötüsü, korktuğumu, sindiğimi sanacaklar. Bu düşünce beni kalemi ele almağa zorladı.

Vaktiyle Manisa köylerinde sosyolojik bir etüd yaptığım sıralarda o bölge köylerinin çok hoşuma giden bir deyimini öğrenmiştim. Birbirini tutmaz lâflar eden, ne dediğini bilmez kişiler için “Sen onun dediğine bakma. O, lâfın tepesini deler, gözünü çıkarır” derlerdi. Benim söz konusu yazımın da öyle bir tepesi delinip gözü çıkarılmış ki düzeltilmeleri “mümkünsüz”. Onun için düzeltmeye çalışmaktansa okurlarımı yormak pahasına da olsa memleketin kalkınması ve ilerlemesi konusundaki görüşlerimi albaştan tekrarlamayı daha uygun buldum:

1. Artık bütün dünyada ve bu arada bizde de açıkça kabul olunduğu üzere, bugünün toplumları ileri, gelişmiş ülkeler, geri kalmış ülkeler olarak ikiye ayrılıyor. Biz ne yazık ki bu ikinci gruptayız.

2. Birinci gruptaki ilerlemelerin temposu çok hızlı olduğundan, ikinci gruptaki memleketler de değişmeye, kalkınmaya başlamış olmalarına rağmen iki grup arasındaki mesafe azalacağına daha da genişliyor.

3. Bu durumda geri memleketler imkân nisbetinde azamî hızla, insan takatini âdeta aşan derecede gayret, azim ve güçlülere tahammül göstererek bir an önce kalkınmak zorundadırlar. Dış müdahalelerden uzak, gerçekten bağımsız, büyük devletlerin dev üstünlüğü karşısında ezilmeyen, dünya milletler topluluğunda başını gururla yukarıda tutabilen bir millet olarak yaşayabilmek için bu kalkınma mucizesini tezelden başarmaları şarttır.

4. Bu kalkınmayı başarmak için geri memleketlerin önünde, görünürde iki yol vardır: Kapitalist düzende ya da sosyalist düzende kalkınmak. Kapitalist düzen, özel teşebbüsün ve özel sermayenin millî ekonomiye hâkim olduğu düzendir; ekonominin ağırlık merkezi, nâzım sektörü özel teşebbüs olduğu müddetçe, devlet ekonomiye ne kadar müdahale ederse etsin, ekonomik düzenin “kapitalist” olma vasfı değişmez. Her devletçilik sosyalist devletçilik değildir. Kapitalist düzen bir tarafta milyonerler, milyarderler, diğer tarafta müzmin bir işsizlik kitlesi yaratır.

Sosyalist düzen emekten yana ve emeğin iştirakiyle bir çeşit devletçiliktir. Yâni özel sermaye sahiplerini zenginleştirmeye ve lüzumsuz bir bürokrasiyi beslemeye yarıyan bir devletçilik değil, emekçilerin, yâni, köylünün, ırgadın, kol ve fikir işçisinin, memurun, subayın, zenaatkârın, küçük esnafın, emeği karşılığı hayatını

kazanan kitlenin, yâni milletin ezici çoğunluğunun yararına ve onların demokratik kontrolü ve murakabesi altında bir devletçiliktir. Böyle bir düzende kimse milyonlar, milyarder olmaz, ama kimse de aç, açıkta kalmaz. Millî gelir çeşitli nüfus gurupları arasında gelir, hayat seviyesi, refah farkı olacaktır, ama aşırı ayrılıklar ve kutuplaşmalar olmayacaktır.

Sosyalist düzende millî ekonomiye hâkim ve nâzım sektör devlet sektörü olacaktır. Bu demektir ki ağır sanayi, büyük sanayi işletmeleri, ithalât-ihracat, bankalar ve sair kredi kurumları devletleştirilecektir. Toprak reformu yapılacak, fakir ve orta halli köylünün, ırgadın modern üretim yapabilmeleri için devlet ve kooperatifler eliyle gerekli donatım sağlanacak, tarımsal üretim organize edilecektir.

5. Geri memleketler için görünürde iki yol varsa da gerçekte ancak bir yol hızla, dengeli, aşırı iniş çıkışlardan uzak bir çizgi üzerinde kalkınmayı ve bu kalkınmanın gerekli kıldığı kaçınılmaz fedakârlık ve sıkıntıların sosyal sınıflar arasında âdilâne paylaşılmasını sağlar; bu da sosyalist kalkınmadır. Daha önemlisi, objektif sosyal, şartlar, kapitalist ekonomi düzeniyle kalkınmayı engellemektedir. Batıda kapitalist ekonomi sistemi Rönesanstan bu yana doğmuş, Sanayi inkilâbıyla 19. yüz yılda tam gelişip çiçek açmıştır. O zamanki ve şimdiki şartları uzun boylu kıyaslamaya gitmeden de -bu kendi başına ayrı bir konudur- bu şartların değişmiş olduğu aşîkârdır. Bugün sermayesi, teşkilâtı, tekniği kuvvetli, zengin kapitalist devletler dünya pazarlarına ve kaynaklarına hâkim durumdadırlar. Geri, fakir, ekonomisi zayıf memleketlerin bunlarla rekabet edebilmelerine, onlar karşısında gerçekten bağımsız, ege-men kapitalist ekonomiler geliştirebilmelerine maddeten imkân yoktur. Bu yabancı sermaye geri memleketlerde kârlı bulduğu işlere yatar, millî ekonominin hâkim sektörü haline gelirken de etrafında irili ufaklı beliren yerli özel teşebbüsleri de destekler. Millî ekonominin büyük bir kısmı, özellikle tarım sektörü, hiç kalkınmadan körleşirken diğer bir kısmı dengesiz, ekonominin bütünü ile âhenkli olmayan şekilde gelişir. Üst tabakaların zenginliği ile alt tabakaların fakirliği arasındaki fark gittikçe derinleşen bir uçurum halini alır. Sosyal-ekonomik huzursuzluk, iç direnmeler, ayaklanmalar, ihtilâller ve karşı ihtilâller ve bütün bu hercümerc içinde ve ona rağmen gittikçe belirli bir hal alıp kuvvetlenen, halk kitlelerinin millî kurtuluş mücadelesi gelişir. Orta ve Güney Amerika memleketleri bu durumun tipik örnekleridir.

Sosyalist düzen dış yardımlardan ve yabancı sermayeden çok memleketin kendi emek ve tabii kaynaklarının rasyonel, bilimsel bir plâna göre topyekûn seferber edilmesine dayanacağı ve ancak siyasî şartlara, müdahalelere bağlı olmayan dış yardımları kabul edeceği için, ve de kalkınmanın yükünü sosyal sınıflar arasında adaletle bölüşmesi dolayısıyla halk kitleleri tarafından benimseneceği ve destekleneceği için azamî hızla ve bağımsızlıkla kalkınmayı sağlayabilir.

6. Bir milletin takip etmesi gereken yol onun kendi tarihsel gelişim yönüne bağlanarak tayin edilir. Ancak, hızını tarihten alan, tarihsel akışa uygun hareketler başarıya ulaşır. Biz anti-emperyalist ve anti-kapitalist bir millî kurtuluş savaşı yapmış, bunun sonunda kapitülasyonları, yabancı şirketleri ortadan kaldırmış, dış borçları tasfiye etmiş, kalkınma yolunu devletçilik, devrimcilik, milliyetçilik (ırkçı, şoven milliyetçilik değil, emperyalist kuvvetlere karşı millî varlığımızı, emperyalist

toplumların kültürel tesir ve baskısına karşı kendi kültürümüzü geliştirme hakkı anlamında bir milliyetçilik) ilkelerine bağlamış bir toplumuz. Bizim tarihsel geleneğimiz, millî yolumuz budur. Bu yoldan gelen bizler ancak aynı yönü izleyerek milletimizin tarihsel evrimine uygun hareket etmiş oluruz. Geldiğimiz yol sosyalizme götüren bir yoldur.

7. Sosyalizme götürecektir yolu demokratik mücadele usulleriyle aşmamız imkânı bugün, bütün sınırlayıcı, engelleyici şartlara rağmen, yine de tarihimizde daha önce mevcut olmadığı derecede vardır. Bu imkânı bize 27 Mayıs ihtilâli vermiştir. Bugünkü şartlar altında aydınlar için yapılacak şey Nâsırvârî askerî darbelere ümit bağlamak değil, bugüne kadar politik bakımdan âtıl kalmış olan emekçi kitleleri, yâni milletin büyük çoğunluğunu, politik faaliyet sahasına sokmak, bu maksatla onları teşkilâtlandırmak, onları memleket işlerinde söz sahibi ve karar sahibi kılmaktır. Böyle bir demokratik halk hareketini geliştirmek gayretini diğer ilerici aydınlarımız gibi elbette ilerici ve aydın subaylarımız da tasvip edecektir. Bu konuda daha dün çıkan bir gazete haberi dikkat çekicidir. Çankırıya iki defa getirilip de gericilerin ve bir kültür derneği (?) üyelerinin baskısı ile geri çevrilen “Yılanların Öcü” filmi subayların teşebbüsü ile bir askerî birlik sinemasında hem askerlere hem de halka gösterilmeye başlanmıştır.

Bir hak ve menfaatin en kuvvetli bekçisi ve savunucusu o hak ve menfaatle doğrudan doğruya ilgili taraf olduğu aşikâr bulunduğu göre, halkın, emekçi kitlelerin hak ve menfaatlerini en iyi yine halk kendisi korur. Anayasadaki hak ve hürriyetlerin sosyal adalet ilkelerinin gerçekleşmesi, toprak reformunun yapılabilmesi ve nihayet halk yararına bir devletçiliğe gidilebilmesi için emekçi kitlelerin kendi partilerinin -şimdiki halde Türkiye İşçi Partisi- önce kuvvetli bir muhalefet, sonra da iktidar partisi haline gelmesi lâzımdır. Böylece şimdiye kadar üst sınıfları temsil eden partilerin elinde olan iktidar, köylüsü-kentlisi, fikir ve kol işçisiyle emekçi kitlelerin -milletin ezici çoğunluğunun- eline geçmiş olur.

1946'danberi sürdürülen demokrasi oyununu tekrarlamayıp da bu sefer gerçekten bir demokrasi denemesi yapacaksak, sosyal sınıflar kendi partilerini kuracaklar, bu partiler iktidar için kanun çerçevesinde mücadele edecekler, seçimi kazanıp iktidara gelen parti de savunageldiği programını uygulayacaktır. Hiç bir mugâlâta, şantaj, tehdit bu gerçeği değiştiremez.

Evet, işte bu böyle diyorum! Ve ben bu görüşlerimi herkesle -o gazetenin o imzasız yazarı da dahil- tartışmaya hazırım, bir şartla ki, bu gerçek bir fikir tartışması olsun, özel maksatlarla, garazla yapılan bir saldırı değil, meselelerin akıl, mantık, bilim, gerçek bir memleket ve millet sevgisi ışığında incelenmesi olsun. Ben bu kafada bir insan olduğum içindir ki, o imzasız yazara bu seviyede bir karşılık veriyorum, yoksa büsbütün başka tonda bir yazı kaleme alabilirdim.

O imzasız yazar yazısında bol bol bolşevik, komünist, kızılılık, hücre teşkilâtı, ihtilâl, ayaklanma, Sovyet Rusya, Leninizm, Marx gibi kelimeler kullanmakla da beni korkutacağını sanmış. Yıllardır komünizm, kızılılık ilh., kelimeleri sindirme ve susturma silâhları olarak kullanıldı. Memleketi bir “kelime” korkusudur sardı. “Emekçi” , “Köy Enstitüsü” kelimeleri resmî çevrelerce resmî plânlardan çıkarıldı. Ama ben çocukluğumda bile umacılardan korkmazdım.

Umacı haline getirilmiş kelimeleri siper alarak hücumla geçmekle hiç bir şey halledilmiş olmaz. Mesele kelimelerde, etiketlerde değil, muhtevada. Muhteva, yani fikirlerin kendisi doğru mu, yanlış mı? Gerçeklere uygun mu, aykırı mı? Memleket için faydalı mı, zararlı mı? Ölçü budur.

Tarihten ders almak diye bir söz vardır ya? Bizim memleket için bu söz hiç doğru görünmüyor. Vaktiyle beni ve bir kaç hocayı üniversiteden uzaklaştırdılar, çıkarttığımız dergileri kapattılar, kurulan sendikaları, sosyalist partileri, köy enstitülerini ortadan kaldırdılar.

Böylece toplumsal gidişin yönünü değiştireceklerini sandılar. Ne oldu netice? Solcu fikirler, sosyalist hareket 1946'ya kıyaslanmayacak derecede kuvvetle memlekette beliriverdi. Köy kalkınması, toprak reformu daha da âcil, daha da ağır bir dâva haline geldi. İşçi hareketleri daha güçlü patlak verdi. Gençlik memleket sorunlarıyla, siyasetle daha yakından ilgilenir oldu.

Bu tarihsel olgudan ders alınmalı değil mi?

Vatan, 1 Ekim 1962